

Ilona Akkila

Regiimiteoriaa testaamassa

Lahden keskustan kehittämisen tapaus

Revisiting regime theory: The case of Lahti city center urban renewal

How is urban space produced? Planners, politicians, building companies, real estate owners, investors, entrepreneurs and citizens are all involved, but the challenge is how to describe this complex, multi-actor process. There are several, dissonant actors cooperating on emerging agendas. The construction of power between them depends on the agenda, the composition of actors and their relations. First, this article examines the relationships and coalition building amongst city officials, local politicians and business actors in the urban renewal process of Lahti during 2012–2014. Second, the analytical explanatory power of the urban regime theory will be re-evaluated in the context of contemporary Finland. The article argues that the urban regime theory, which originates from the North-American urban context in the 1980s, is a useful analytical tool to study European cities, if one takes into account the legal, economic and political differences between countries.

Keywords: Lahti, local cooperation, urban regime theory, urban renewal

Johdanto

Minkälainen prosessi on kaupunkitilan muodostuminen, ja kenellä sitä on mahdollisuus ohjata? Tilaa suunnittelevat kaupunkisuunnittelijat, mutta päätökset suunnittelusta tekevät luottamushenkilöt. Myös yksityiset toimijat, kuten kauppiaat, kiinteistösijoittajat ja rakennuttajat määrittävät kaupunkitilaa – ilman heitä ei olisi keskustoja tai urbaania tilaa. Kansalaisyhteiskuntaakaan ei voi tässä yhtälössä unohtaa. Ihmiset eivät ole vain passiivisia vaikutteiden vastaanottajia ja tilan käyttäjiä, vaan he muokkaavat ja tuottavat kaupunkitilaa omalla toiminnallaan. Tässä artikkelissa käsitellään suomalaista kaupunkipolitiikkaa Lahden keskustan kehittämisen tapauksena. Artikkelissa

pohditaan virkamiesten, luottamushenkilöiden ja elinkeinotoimijoiden välisiä suhteita ja yhteistoininnan muodostumista, ja testataan kaupunkiregiimiteorian (Stone 1989; Stoker & Mossberger 1994) analyttistä selitysvoimaa tämän päivän suomalaisessa kaupunkipolitiikassa. Regiimiteorian avulla tutkitaan miltä elinkeinoelämän ja kaupungin yhteistyö suomalaisessa kaupungissa näyttää – miten valta rakentuu eri toimijoiden välille kaupunkipolitiikassa ja miten kaupunkitilasta päätetään?

Artikkelissa politiikka on ”tulkinnallinen näkökulma”, eikä tiettyihin instituutioihin tai toimijoihin rajattu kenttä (Leino 2006: 8; Keränen 2014: 34). Poliittiset prosessit sisältävät useita toimijoita virallisten instituutioiden lisäksi. Kaupunki tar-

vitsee yksityisten elinkeinotoimijoiden resursseja pysyäkseen elinvoimaisena ja kilpailukykyisenä. Elinkeinotoimijat puolestaan ovat riippuvaisia siitä, mitä tilassa tapahtuu ja miltä se näyttää. Siksi he tarvitsevat vakiintuneita institutionaalisia toimijoita, kuten kaupunkia, toteuttaakseen omia tavoitteitaan ja ovat näin ollen kaupunkipolitiikan toimijoita (Logan & Molotch 1987: 23; Stoker & Mossberger 1994: 197). Kaupunkiregüimiteoria kuvaa paikallisen yhteistyön prosessia tietyn politiikka-agendan ympärillä ja auttaa hahmottamaan yksityisen ja julkisen sektorin suhdetta (Mossberger & Stoker 2001: 812).

Kiinnostukseni Lahden keskustan kehittämisen politiikkaprosessiin heräsi tutkiessani keskustan kivijalkakauppaa vuosina 2011 ja 2012. Silloin selvisi, että vaikka keskustan muuttamista kävelypainotteiseksi on suunniteltu vuosikymmeniä, mikä esitetään keskeisenä tavoitteena myös kaupungin strategiassa ja yleiskaavassa, ei suunnitelmassa ole päästy merkittävästi eteenpäin. Ydinkeskustan tilaa määrittävät edelleen raskaasti liikennöidyt Aleksanterinkatu ja Vesijärvenkatu (Akkila 2013). Minua kiinnosti selvittää, miksi keskustan kehittäminen on niin vaikea prosessi. Lahti sopi tapaustutkimus-

kohteeksi myös siitä syystä, että se edustaa tyypillistä suomalaista teollisuuskaupunkia, joka pyrki päivittämään imagoansa houkuttelevammaksi. Näin ollen tulokset kertovat yleisellä tasolla myös siitä, miten kaupunkien välinen kiristyvä kilpailu ja globalisaatio vaikuttavat paikallisesti Suomessa.

Lahtessa oli tutkimusajankohtana käynnissä useampia keskustan kehittämisprojekteja, kuten toriparkin rakentaminen ja Aleksanterinkadun muuttaminen joukkoliikenne- tai kävelykaduksi. Projektien ympärillä tapahtuva keskustelu ja vastakkainasettelut ovat tarjonneet monipuolisen kaupunkipoliittisen tutkimuskohteen. Tutkimuksen aineistona ovat keskustan kehittämisen toimijoiden parissa vuosina 2012–2014 tehdyt haastattelut ja keskustan kehittämisen työpajoissa tehdyt havainnointimuistiinpanot. Aineisto on analysoitu tulkitsevan politiikka-analyysin menetelmällä, jossa politiikkaprosessit nähdään kamppailuna merkitysten tuottamisesta (Häikiö & Leino 2014).

Keskustauudistus imagon päivityksenä?

100 000 asukkaan Lahti ei ole taantunut, muttei myöskään erityisen menestyvä suomalainen kau-

Kuva 1. Lahden keskusta. (Kartta: Lahden kaupunki).

Figure 1. The city center of Lahti. (Map: City of Lahti).

punki. Väestönkasvu on elpynyt viime vuosina muuttovoiton ansiosta, mutta kilpailukyvyyn kasvua hidastavat rakenteelliset tekijät kuten korkea työttömyysaste, osaamisintensiivisten työpaikkojen alhainen osuus ja väestön alhainen koulutus verrattuna keski-suuriin ja suuriin suomalaisiin kaupunkeihin (TILDA-tilastotietokanta 26.1.2015). Lahden sijainti Helsingin taloudellisessa vaikutuspiirissä turvaa sen asemaa, muttei kuitenkaan takaa menestymistä kaupunkien välisessä kilpailussa (Ache *et al.* 2008).

Lahden yleiskaavassa ja sitä ohjaavassa strategiassa keskustan kehittäminen on yksi pääpainotuksista. Suunnitteludokumenteissa korostetaan ydinkeskustan muuttamista urbaaniksi kävely- ja pyöräilypainotteiseksi alueeksi sekä tavoitteellaan asuinrakennusten lisäämistä keskustassa ja keskustan saavutettavuuden parantamista. Keskustaa pyritään vahvistamaan kauppa- ja asuinpaikkana vastapainona keskustan ulkopuolelle syntyneiden kaupallisten yksiköiden vetovoimalle (*Lahden kaupungin strategia 2025* 2013; *Lahden Yleiskaavan tavoitteet 2025* 2013: 17–18). Kaupungin suunnitelmissa on ollut tehdä osasta Aleksanterinkatua kävelykatu sekä muuttaa Vesijärvenkatu joukkoliikennekaduksi ja ohjata liikenne kaupungin ydinkeskustaa ympäröivälle kehätielle, mutta paikalliset yrittäjät ja kiinteistönomistajat ovat vastustaneet tätä asiakkaiden menettämisen pelossa, eivätkä suunnitelmat ole saaneet poliittista kannatusta. Keväällä 2015 valmistuneeseen toriparkkiin sijoittuvat velvoiteautopaikat mahdollistavat asuntojen täydennysrakentamisen keskustaan ja katujen vapauttamisen parkkipaikoilta muuhun käyttöön. Keskustan liikenne- ja kulkuväylien kytkeytyä myös eteläisen kehätien vuonna 2013 käynnistetty tiesuunnitelma, joka mahdollistaisi keskustan läpiajoliikenteen rajoittamisen.

Tämä ei kuitenkaan ole ensimmäinen kerta, kun keskustaa pyritään muokkaamaan joukkoliikenne- ja kävelypainotteiseksi suurten hankkeiden, kuten toriparkin ja kävelyalueiden avulla. Vanhimmat suunnitelmat Aleksanterinkadun joukkoliikenne- ja kävelypainotteiseksi muuttamisesta ovat peräisin 1970-luvulta, jonka jälkeen samansuuntaisia ehdotuksia on tehty tasaisin väliajoin (Ehdotus Lahden kaupungin liikenteen kehittämisestä 1973; Lahden keskustan liikenne- ja ympäristösuunnitelma 1988; Lahden kaupungin keskustavisiio 2002). Tästä syystä on kiinnostavaa tarkastella, miten paikallinen tilan tuottamisen politiikkaprosessi toimii – miksi keskustan kehittäminen on niin haastavaa?

Nopea kasvu teollisuuskaupungiksi, sen jälkeiset taloudelliset romahdukset ja 1960-luvun

toimintoja erotteleva suunnittelutrendi ovat jättäneet jälkensä Lahden keskustaan ja kaupungin imagoon. Lahden 200 asukkaan kauppialalle (nimitys vuonna 1878) suunniteltiin ensimmäinen asemakaava Lahden palon jälkeen. Ruutukaava, iso tori ja leveät keskuskadut tulisivat määrittämään keskustaa. Torilla pidettävät markkinat elävöittivät kaupunkimaisemaa (Ahokas *et al.* 2005: 10–11). 1950- ja 1960-luvuilla Lahti oli Suomen nopeimmin kasvavia ja kehittyviä kaupunkeja, jossa paikallisuus kukoisti ja väestönkasvu oli nopeaa (Anttila & Heinonen 1980; Lahden kaupunkisuunnitteluvirasto 1984: 103). Rakentamista ja suunnittelua määritti yleinen toimintoja erotteleva trendi, jossa liike-elämä sijoittui keskustaan ja asukkaat lähiöihin (Hankonen 1994; Ahokas *et al.* 2005: 22). Esimerkiksi Pihlaja (1991: 150) kirjoittaa Lahden kaupunkisuunnittelun julkaisusarjassa ajan lujasta uskosta menestyksekkääseen tulevaisuuteen:

Vuoden 1970 molemmin puolin Lahti eli kuin huumeissa. Tehtiin suurisuuntaisia suunnitelmia, väestönkasvu arvioitiin todella nopeaksi, Lahti oli ainakin mielikuvissa Suomen amerikkalaisin kaupunki, yhteisö, joka tulisi yhä vain nykyaikaisemmaksi, dynaamisemmaksi, likimain paratiisiksi.

Nopea kaupungistuminen aiheutti terveydellisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia kuten rikollisuutta (Ahokas *et al.* 2005: 10). 1980-luvulla Lahtea yritettiin brändätä ”Business citynä”, mutta taloudelliset ja poliittiset muutokset kääntyivät sitä vastaan: teolliseen tuotantoon painottunutta Lahtea kohtasi Neuvostoliiton kaatumisen ja 90-luvun lama (Karisto 1984; Ahokas *et al.* 2005: 23, 29).

Kaupunkiuudistukset ovat suosittuja keinoja nostattaa kaupungin kilpailukykyä ja imagoa, mutta niitä on myös kyseenalaistettu niiden yhteiskunnallisten vaikutusten vuoksi. Kaupunkiuudistusprojekteihin liitetään usein uusmanagerialistisia tai entrepreneurialistisia politiikkakäytäntöjä, jotka lisäävät yksityisen sektorin vaikutusvaltaa. Uusmanagerialismilla tarkoitetaan hallintaa, jossa julkishallinto ottaa mallia yritysmaailman johtamistavoista ja organisaatiosta (Sager 2011: 154). Entrepreneurialismi liittyy uusliberalistiseen hallintatapaan, jossa kaupunki toimii kuin yritys (Harvey 1989: 7). Näiden hallintatapojen ero on se, että uusmanagerialistinen julkishallinto voi sanella elinkeinoelämän toimintaehdot kaupungissa, kun uusliberalistinen hallinta toimii täysin markkinoiden ja elinkeinoelämän ehdoilla. Lahden keskustaa kehitetään yhteistyössä paikallisen elinkeinoelämän kanssa. Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoit-

taa kaupunkia osallistamaan elinkeinotoimijoita (Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, MRL § 5 & § 6), mutta osallistamisen syynä on myös paikallisten yrittäjien vastustus tietyttä kehittämiss-hankkeita kohtaan.

Tutkimusmenetelmät ja -aineisto

Tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tapaus-tutkimus, sillä se mahdollistaa syvällisemmän kuvauksen tutkimuksen kohteesta (Laine *et al.* 2007: 9–10), tässä tapauksessa kaupungin politiikkaprosessista. Tutkimuksen aineisto koostuu 19:stä noin tunnin kestäneestä keskustan kehittämisessä mukana olevan toimijan puolistrukturoidusta haastattelusta ja etnografisesta tarkkailusta kolmessa keskustan kehittämiseen liittyvässä työpajassa.

Haastateltavat valittiin maineeseen ja asian-tuntijuuteen perustuvalla eliitintutkimusmetodilla (esim. Kainulainen 2000: 290–291). Käytännössä haastateltavilta kysyttiin, ketkä heidän mielestään ovat keskustan kehittämisen keskeisimpiä toimijoita, jolloin haastateltava johdatti seuraavien haastateltavien luo. Menetelmä on todettu toimivaksi suhteellisen pienissä yhteisöissä, kuten kuntatasolla (Kainulainen 2000: 290). Haastateltaviksi valikoitui neljä luottamushenkilöä, joista yksi oli kaupunginhallituksen jäsen ja kolme kaupunginvaltuuston jäsentä (joista yksi oli teknisen lautakunnan jäsen), neljä suunnittelijaa, kolme kaupungin johtotehtävissä toimivaa virkamiestä, kolme kiinteistönomistajaa, yksi paikallismedian edustaja, kolme keskustan yrittäjäjärjestö Keskustaeheytyksen ry:n edustajaa ja yksi seudullisen kehittämissyhtiö Ladecin edustaja. Haastateltavat muodostavat seitsemän toimijaryhmää: luottamushenkilöt, johtavat virkamiehet, suunnittelijat, kiinteistönomistajat, Keskustaeheytyksen ry, paikallismedia ja Ladec, joista neljä ensimmäistä osoittautuivat keskeisimmiksi.

Osallistui tarkkailevana osapuolena kolmeen työpajaan, kahteen pajojen suunnittelutilaisuuteen ja keskustan kehittämistä koskevaan kaupungin ohjausryhmän kokoukseen. Työpajoissa suunniteltiin keskustaa kaupungin organisaation, yrittäjien, kiinteistönomistajien, liikennöitsijöiden ja yhdistysten kanssa. Tein tilaisuuksissa kenttämuistiinpanoja liittyen eri toimijoiden välisiin suhteisiin ja näkemyksiin keskustan kehittämisestä. Muistiinpanoja käytettiin haastatteluaineistoa täydentävänä materiaalina ja analyysin tukena.

Analysin aineiston tulkitsevan politiikka-analyysin (TPA) keinoin. TPA:n näkökulmasta politiikka on eri toimijoiden määrittelykamppailun tulos (Häikiö & Leino 2014). Kuten hallinnan ja

regiimin teorialat, tulkitseva politiikka-analyysi keskittyy rakenteistuneeseen valtaan virallisten ja emergoituvien toimijoiden välillä ja ulkopuolella, eikä olelailla vallan olevan tietyillä toimijoilla tai instituutioilla (Häikiö & Leino 2014: 14; vrt. Pierre 1999: 375 tai Mossberger & Stoker 2001: 829).

Tutkimus rajattiin koskemaan kaupungin organisaatiota, keskustassa toimivia elinkeinotoimijoita ja yhdistyksiä. Vaikka hallinnan tutkimus usein rajataan näin, kansalaiset kuitenkin asettavat toimijoiden välisten suhteiden ehdot (Stone 1989: 184). Alueellisia tai valtion tason toimijoita ei sisällytetty tutkimukseen siitä syystä, että haluttiin mahdollisimman syvällistä tietoa juuri paikallisesta yhteistyöstä.

Kaupunkipolitiikan kuvaaminen

Hallinnasta regiimiin

Paikallistason politiikkaa käsittelevä kirjallisuus pohjautuu usein pohjoisamerikkalaiseen tai englantilaiseen kontekstiin, jotka eroavat poliittisesti, taloudellisesti ja juridisesti suomalaisesta kontekstistä. Kysymys kuuluu, miten suomalaista kaupunkipolitiikkaa kannattaisi tutkia. Seuraavaksi pohdin hallinnan ja regiimiteorian soveltuvuutta nykyisen kaupunkipolitiikan tutkimukseen.

Hallinnalla tarkoitetaan siirtymää hierarkkisesta ja byrokraattisesta julkishallinnosta (*government*) joustavampaan ja verkostomaiseen hallintaan (*governance*). Hallinnassa julkishallinto tekee yhteistyötä yksityisten ja mahdollisesti kolmannen sektorin toimijoiden kanssa luoden paikallisesti ja ajallisesti erityisen verkoston tai rakenteen (Healey 2006: 59, 206; Pierre 2014: 10–12). Yhteistyö on välttämätöntä, sillä paikallishallinto ei kykene suoriutumaan tehtävistään ilman hallinnon ulkopuolisia resursseja (Pierre 2014: 10). Hallinnan käsite on kokonaisvaltainen tapa kuvata kaupunkipolitiikkaa, sillä se ottaa huomioon kaupunkia muokkaavat poliittiset ja taloudelliset voimat, eikä rajoitu vain suunnittelun tutkimukseen (Häikiö 2005: 13–14). Virallisen ja institutionaalisen politiikan sijaan paikallisen hallinnan tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita julkisen ja yksityisen välisen suhteen luonteesta, joka ilmenee epävirallisena yhteistyönä (Pierre 1999).

Julkisen ja yksityisen sektorin välinen suhde hallinnassa nähdään empiirisenä kysymyksenä (Pierre 1999: 375–376). Yrityksillä ja sijoittajilla on oletettavasti paljon vaikutusvaltaa kaupunkipolitiikkaan, mutta hallinnan tutkimuksessa tunnustetaan myös julkishallinnon auktoriteetti suhteessa yksityiseen sektoriin (Pierre 2014: 11). Valta raken-

tuu toimijoiden välille eri tilanteissa riippuen toimijoiden välisistä suhteista ja politiikka-agendaan tarvittavista resursseista.

Kuten paikallinen hallinta, kaupunkiregiimitheoria keskittyy epävirallisiin hallinnan yhteistyöverkostoihin ja toimintatapoihin (Stone 1989: 6–9; Kainulainen 2000: 292, 293). Regiimi on tiettytyypistä hallintaa joka edellyttää keskittyneen yksityisen sektorin vakiintunutta läsnäoloa paikallispolitiikassa (Pierre 2014: 4). Kun paikallinen hallinta havainnoi politiikkaprosessia ulkoa päin, kaupunkiregiimitheoria keskittyy toiminnan sisäiseen dynamiikkaan (Häikiö 2005; Pierre 2014: 21). Regiimitheoriaa on kutsuttu keskittien analyysiksi, sillä tarkoituksena ei ole tutkia organisaatioita sinällään tai yksityisen sektorin tunkeutumista julkiselle sektorille, vaan konsensushakuisen yhteistyön luomista eri toimijoiden välille pidemmällä aikavälillä (Mossberger & Stoker 2001: 812). Regiimitheorian on todettu soveltuvan paikallistason hallinnan tutkimukseen (Kainulainen 2000: 291, 292) ja se on käsitteiltään rajatumpi ja selkeämpi kuin paikallinen hallinta (Pierre 2014: 14).

Sekä regiimissä että hallinnassa valta rakentuu toimijoiden välille tilannekohtaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen, toiminnan kollektiiviseen organisointiin ja siihen liittyviin ongelmiin. Toisin kuin hallinta, regiimi ei muodostu suinkaan vain yhteiskunnallisten muutosten seurauksena, vaan tietoisien toiminnan ja neuvottelun tuloksena. Teoria perustuu ajatukselle elitistisestä kaupunkipolitiikasta: todellinen poliittinen vaikuttaminen on avointa vain niille, joilla on kulloiseenkin agendaan sopivia institutionaalisia, sosiaalisia (esim. ”suhteita”) tai taloudellisia resursseja, halu ja motiivi tehdä yhteistyötä sekä kyky pitää sitä yllä. Regiimikoalition avaintoimijat ovat yleensä paikallispolitiikkoja ja yksityisen sektorin edustajia (Stoker & Mossberger 1994: 198): poliitikoilla on elinkeinotoimijoille arvokkaita institutionaalisia resursseja, ja elinkeinotoimijoilla puolestaan poliitikkojen tarvitsemia taloudellisia resursseja (Mossberger & Stoker 2001: 813).

Mannereurooppalaisissa regiimeissä virkamiesten rooli korostuu heidän tietotaitojensa vuoksi (Stoker & Mossberger 1994: 198, 202; Stoker 1997: 60). Virkamiesten keskeinen rooli kaupunkipolitiikassa on tunnustettu myös suomalaisessa tutkimuksessa (Niiranen *et al.* 2013). Mannereurooppalaisissa regiimeissä voi olla myös kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Kansalaisyhteiskunnan järjestöt voivat toimia kahdensuuntaisina välittäjinä kaupungin ja asukkaiden välillä ja saada

aikaan yhteistyötä kaupungin ja muiden toimijoiden välillä. Välittäjiä tarvitaan silloin, kun kaupungilla ei ole pääsyä paikallisyhteisöihin (Stone 2005: 314). Kaupungin ja kansalaisyhteiskunnan välinen yhteistyö on usein kovan työn takana ruohonjuuritason liikkeiden motivaation puutteen takia. Kansalaisyhteiskunnan toimijat saattavat kokea syrjäytyneensä päätöksenteosta, ja tuntevat siksi epäluottamusta ja kyynisyyttä kaupungin toimia kohtaan (Stone 2005: 315).

Sen rajaaminen mikä on regiimiä ja mikä ei on haastavaa, ja tutkijat ovatkin soveltaneet regiimitheoriaa muiden teorioiden ohella tai rajatusti (esim. Laine & Peltonen 2003; Peltonen 2004; Puustinen 2010). Toisin kuin esimerkiksi Laineen ja Peltosen (2003) Tampereen ympäristöpolitiikkaa käsittelevä tutkimus, tässä tutkimuksessa ei käsitellä regiimiä historiallisesta näkökulmasta, vaan ammennetaan teorian yhteistyön luonnetta ja dynamiikkaa käsittelevästä osiosta. Vaikka regiimitheoriaa käytetään yleensä pitkän aikavälin tarkasteluun, sen käsitteistö antaa keinoja lyhyemmälle aikavälille sijoittuvan paikallisen yhteistyön analyysiin. Tämä tutkimus on lähtökohtaisesti tapaustutkimus eikä pyri vertailuun tai laajamittaiseen yleistettävyyteen. Regiimi on tässä artikkelissa tulkinnallinen työkalu eikä normatiivinen käsite (Mossberger & Stoker 2001: 826).

Pierren (2014) mukaan paikallisen hallinnan tutkimuksen laaja ymmärrys kaupunkipolitiikasta tekee sen soveltuvaksi myös eurooppalaisten kaupunkien tutkimukseen. Hallinnan tutkimus ei rajaa paikallisten toimijajoukkoa poliittiseen- ja business-eliittiin ja hallintaverkostot voivat muodostua spontaanimminkin kuin pysyvämmät regiimit. Hallinnan teoria mahdollistaa Pierren mukaan kontekstiherkemmän tutkimuksen, joka sopii paremmin 2010-luvun globalisoituneeseen kaupunkiin.

Hallinnan teorian yleispiirteisyys on myös ongelma, jos tutkija on kiinnostunut paikallisen politiikan sisäisestä dynamiikasta ja toimijoiden välisistä suhteista – siitä, kuka tilaa tuottaa ja miten. Hallinnan teoria saattaa yleispiirteisyydessään myös aliarvioida poliittisten ja taloudellisten toimijoiden vaikutusvallan, jos kuka tahansa voi olla poliittinen toimija.

Regiimitheoria soveltuikin paremmin paikallisen politiikan sisäisten prosessien tutkimukseen kuin hallinta, kunhan tutkija ottaa huomioon kaupungin poliittisen, taloudellisen ja juridisen kontekstin mahdollisen eroavaisuuden pohjoisamerikkalaisesta järjestelmästä. Stonen (2005) mukaan regiimin kokoonpano, roolit ja pysyvyys voivat vaihdella maittain ja paikkakunnittain, eikä niiden pidä vas-

tata pohjoisamerikkalaista mallia. Hänen mielestään tärkeintä on tunnistaa paikallisen politiikan avaintoimijat, ymmärtää heidän suhteitansa, ja sitä kuinka muutokset toimijakentässä voivat vaikuttaa regiimin jatkuvuuteen ja muutokseen paikallisessa hallinnassa (Stone 2005: 330). Näin regimiteoriaa voitaisiin siis soveltaa myös mannereurooppalaiseen kaupunkiin.

Regiimityypittely analyysityökaluna

Artikkelissa käytettävä analyysityökalu, Stokerin ja Mossbergerin (1994) regiimityypittely, koostuu instrumentaalisista, orgaanisista ja symbolisista regiimeistä. Regiimityypit kuvaavat koalitioiden tavoitteita, toimijoiden motivaatioita olla mukana regimissä, yhteisen agendan luomisen tapoja, koalition laatua (kilpailevat tai yhtenäiset intressit) ja regiimin avoimuutta uusille toimijoille (1994: 199). Tyypittely mahdollistaa paikallisten toimijoiden suhteiden ja yhteistyön dynamiikan, eli paikallisen valtarakenteen analyysin. Eri regiimityypien piirteitä voi löytyä yhdestä kaupungista ja regimi voi ajan myötä muuttua (Stoker & Mossberger 1994: 208; Mossberger & Stoker 2001: 826).

Ensimmäisen tyypin, lyhytaikaisille projekteille perustuvan instrumentaalisen regiimin tavoite on projektien toteutus ja toimijoita motivoivat konkreettiset tulokset (Stoker & Mossberger 1994: 199; Mossberger & Stoker 2001: 826). Elinkeinotoimijoita motivoi luonnollisesti projekteista saatava voitto, poliitikkoja ja virkamiehiä projektin tuoma maine tai projektin aikaansaaminen – ”*getting things done*” ja kansalaisyhteiskunnan toimijat lähestyvät yhteistyötä kysymyksellä ”Mitä me siitä saamme?” (Stoker & Mossberger 1994: 201, 203). Instrumentaalisen regiimin yhteinen tahtotila luodaan yhteistyöstä saatavilla aineellisilla tai aineet-

tomilla (kuten sosiaalinen status tai yhteenkuuluvuuden tunne) hyödyillä ja palkkioilla (Stoker & Mossberger 1994: 204). Aineelliset palkkiot ovat todennäköisesti vähemmän yleisiä suomalaisissa kaupungeissa, joissa julkishallinnon velvollisuus on kohdella elinkeinotoimijoita tasavertaisesti. Instrumentaalisen regiimin yhteistyökoalitio ei ole laadultaan kovin stabiili, sillä se perustuu poliittiselle kumppanuudelle, joka voi raueta eri toimijoiden intressien muuttuessa. Instrumentaaliset regimit ovat suljettuja: toimijat eivät halua jakaa resurssejaan tai yhteistyöverkostoa ulkopuolisille (Stoker & Mossberger 1994: 207). Regiimin projektit valikoidut toteutuskelpoisuuden mukaan ja toimijoiden suhteita määrittävät neuvottelu ja kaupankäynti, joiden avulla voidaan tunnistaa jaettuja intressejä (Stoker & Mossberger 1994: 206).

Toisen tyypin, *orgaanisen regiimin*, tavoite on säilyttää voimassa olevat poliittiset valtasuhteet ja sen toimijoita motivoi riippuvuus paikallisesta sijainnista (Stoker & Mossberger 1994: 199, 203; Mossberger & Stoker 2001: 826). Koalition yhteinen tahtotila saavutetaan perinteisiin, yhteisöllisyyteen ja sosiaaliseen yhtenäisyyteen (esim. luokka, rotu) vetoamalla (Stoker & Mossberger 1994: 203, 204). Orgaaniset regimit ovat suljettuja: kilpailevat intressit ovat harvinaisia ja ne suljetaan helposti regiimin ulkopuolelle (Stoker & Mossberger 1994: 207). Orgaanisilla regiimeillä on usein selkeä historialle, perinteille ja paikalle perustuva identiteetti eikä niillä ole tarvetta kasvuun tai muutokseen, kuten kahdella muulla regiimityypillä (vrt. Stone 1993 ”*maintenance*” – eli ylläpitoregimi; Stoker & Mossberger 1994: 199). Orgaanisia regiimejä löytyy esimerkiksi pienistä kaupungeista, joiden tavoitteena on pitää kiinni pikkukaupunkimaisesta elämäntyylistä ja matalista

Taulukko 1. Regiimityypittely Stokeria ja Mossbergeria mukaillen (1994: 199).

Table 1. Regime typification following Stoker and Mossberger (1994: 199).

Regiimin piirteet	Regiimityypit		
	Instrumentaalinen	Orgaaninen	Symbolinen
Tavoite	Projektien toteutus	Pysyvyys	Ideologian tai imagon muutos
Toimijoita motivoi	Konkreettiset tulokset	Paikallinen riippuvuus	Ekspressiivinen politiikka
Yhteisen tahtotilan luominen	Hyöty	Perinteet ja koheesio	Symbolien strateginen käyttö
Koalition laatu	Poliittinen kumppanuus	Poliittisesti yhtenäinen	Kilpailevien intressien välinen sopimus
Avoin/suljettu	Suljettu	Suljettu	Avoin

veroista (Stoker & Mossberger 1994: 200). Tämänkaltaisia regiimejä on kuitenkin vaikea kuvitella löytyvän Suomesta muista kuin valtion tuesta riippuvista kaupungeista.

Kolmannen tyyppin, *symbolisen regiimin*, tavoite on kaupungin ideologian tai imagon uudistaminen (Stoker & Mossberger 1994: 201). Sen toimijoita motivoi ekspressiivinen, strategisia symboleita hyödyntävä politiikka, jolla pyritään muokkaamaan paikallisten toimijoiden asenteita regiimin toivomaan suuntaan; elinkeinotoimijoita motivoi huoli kaupungin menestyksestä, yhteiskunnallinen vastuu, syyllisyys tai julkisuuskuvan kiillottaminen, poliitikkoja ja virkamiehiä huoli kaupungin taloudesta ja halu tulla nähdyksi uudistajina – ja kansalaisjärjestöjä halu tulla nähdyksi uudistajina (vrt. Stone 1993 ”*development*” – eli kehittämisregiimi; Stoker & Mossberger 1994: 203). Yhteistä tahtotilaa luodaan tunteisiin vetoavien symbolien ja poliittisen kielen avulla (Stoker & Mossberger 1994: 205), esimerkiksi kasvun ja kilpailukyyn painottamisella. Toimijoilla on kilpailevia intressejä vaikka ne pääsisivätkin yhteisymmärryksen tietyn agendan suhteen (Stoker & Mossberger 1994: 199). Symboliset regiimit ovat avoimia uusille toimijoille toisin kuin edellä mainitut regiimityypit, sillä ne tarvitsevat mahdollisen laajan legitimaation muutostoi- milleen (Stoker & Mossberger 1994: 201). Kasvua ei tavoitella eksplisiittisesti, vaan sen täytyy sopia yhteen regiimin julkilausuttujen tavoitteiden, kuten ympäristön tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojelun tai vähemmistöryhmien aseman parantamisen kanssa (Stoker & Mossberger 1994: 201). Symbolinen politiikka voi mobilisoida myös regiimin agendaan aiemmin välinpitämättömästi suhtautuneet toimijat – Stokerin ja Mossbergerin (1994: 201) mukaan etenkin kaupunkia uudistavat regiimit vaativat asennemuokkausta. Symbolisen regiimin toimijat eivät välttämättä ole täysin sitoutuneita regiimiin ja sen olemassaolon syy voi olla muiden koalitioiden heikkous tai olemattomuus (Stoker & Mossberger 1994: 205). Tämän tyyppinen regiimi on usein myös siirtymä uuden tyyppiseen hallintaan (Stoker & Mossberger 1994: 209; Mossberger & Stoker 2001: 827).

Kehittämis- ja yrittäjäkoalitio

Haastattelujen ja työpajojen perusteella selvisi, että Lahden keskusta on erityislaatuinen kehittämiskohde useista syistä. Ensinnäkin keskustassa on useita lähtökohtaisesti eri mieltä olevia intres-

siryhmiä, kuten yrittäjiä ja kiinteistönomistajia, joilla on oma näkemyksensä keskustasta. Tämä on haastavaa virkamiehille ja suunnittelijoille, joiden velvollisuus on osallistaa ja suunnitella kaavaa ”*näiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa*” (Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, MRL § 5 & § 6). Kiinteistönomistajien ja -kehittäjien toimintamahdollisuuksia rajoittaa puolestaan se, että keskustan suurin maanomistaja on kaupunki. Tämä lisää kaupungin vaikutusvaltaa. Virkamiesten, suunnittelijoiden ja luottamushenkilöiden toimintaa määrittää osaltaan julkisen vallanpitäjän velvollisuus valvoa yleistä etua ja kohdella elinkeinotoimijoita tasapuolisesti (Savikuja 2003: 32). Heidän on suunniteltava keskustaa niin, että suunnitteluratkaisut eivät anna yksittäisille elinkeinotoimijoille etua suhteessa muihin. Lisäksi keskustassa sijaitsevat valtakunnallisesti merkittävät suojelukohteet rajoittavat siellä tehtäviä toimenpiteitä. Nämä seikat asettavat keskustan toimijoille kehykset, joiden puitteissa yhteistyö tapahtuu.

Keskusta on jotenkin vaikeampi kuin yleiskaavoitus tai johonkin yksittäiseen alueeseen liittyvä projekti. Ne ovat selkeämpiä, kun taas keskusta elää koko ajan, siellä on valtava määrä intressiryhmiä ja kaikki ovat omasta mielestään oikeassa. Siihen liittyy valtavasti tunnepuolta, taloutta ja toimintaa. Sen hallinta on todella vaikeaa. Virkamiehenä voi vaikuttaa, mutta rajallisemmin kuin muissa kohteissa. Kaavat eivät väläneenä riitä ollenkaan. Siinä tarvitaan sitä muuta junailua ihan valtavasti. (Suunnittelija)

Selkeä mielipiteenjakaaja Lahden keskustassa on liikkuminen. Toimijaryhmistä löytyy kaksi eri mielipideryhmittymää sen suhteen, mitä keskustalle tulisi tehdä. Ryhmittymät eivät ole selkeitä eivätkä pysyviä. Toinen ryhmittymä, niin sanottu ”yrittäjäkoalitio”, haluaisi jatkaa 60-luvulla aloitetulla kehitysuunnalla, jossa autoliikenne määrittää keskustan kaupunkitilaa. Toinen puoli, ”kehittäjäkoalitio”, haluaisi muuttaa keskustan kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennepainotteiseksi. Molempien koalitioiden motiivit ovat kuitenkin pohjimmiltaan taloudellisia ja taustalla on kasvun tavoite, mikä on tyypillistä symbolisille regiimeille (Stoker & Mossberger 1994: 199–201). Koalitioilla on vain erilaiset keinot kasvun ylläpitämiseen ja lisäämiseen: edellinen näkee autoilun mahdollisuuksien ylläpitämisen tai jopa lisäämisen keskustassa parhaana tapana edistää kasvua, jälkimmäinen taas kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennepainotteisen keskustan ainoana järkevänä tapana lisätä kilpailukykyä.

Lahden kaupungin tietyn virkamiespoppoon on mahdollonta ymmärtää, että autolla on päästävää liikekustaan. He rupeavat uskomaan siihen omaan... heiltä puuttuu realismi sen subteen, mistä se raha tehdään. Olkoon valtuutetut tai poliittiset päättäjät mitä mieltä hyvänsä. (Kiinteistönomistaja)

10 minuuttia fillarilla melkein mistä vain, niin olet keskustassa. Labti voisi tarjota sellaisen hyvin helpon elämän, jossa kaikki palvelut on lähellä. Se on lähellä Helsingiä, jonne on helppo pendelöidä jos toinen pariskunnasta työskentelee siellä, mutta se tarvitsee ihan erinäköistä imagoa itsellensä ja keskustallensa. (Johdava virkamies)

Virkamiesvalta ja osallistuvat yrittäjät

Virkamiesten ja suunnittelijoiden rooli asiantuntijoina ja kaupunkilaisten mielipiteiden välittäjinä korostui haastatteluissa. Tämä vastaa aiempien tutkimusten käsitystä suomalaisten ja pohjoismaisten kaupunkien virkamiesten keskeisestä asemasta hallinnassa (Goldsmith & Larsen 2004: 121–122; Puustinen 2006; Leino 2006: 141; Niiranen *et al.* 2013), mutta poikkeaa pohjoisamerikkalaiseen kontekstiin perustuvasta regiimitoriasta jossa poliitikot, eli luottamushenkilöt, ovat keskeisiä toimijoita (Stoker & Mossberger 1994: 198). Haastateltavien mukaan Lahden kaupungin pieni koko vahvistaa virkamiesten ja suunnittelijoiden asemaa entisestään.

Haastateltavat pitivät virkamiesten ja luottamushenkilöiden tehtävänjakoa melko perinteisenä: virkamiehet ovat teknisiä asiantuntijoita, jotka valmistelevat käsiteltävän asian päätöksentekoon ja luottamushenkilöt puolestaan päättävät näistä, usein ei/kyllä äänestyksellä, eivätkä sekaannu valmisteluun saatikka kaupunkilaisten tai elinkeinoelämän osallistamis- ja yhteistyöprosesseihin. Luottamushenkilöiden rooli keskustan kehittämisessä oli rajoittuneempi ja etäisempi kuin virkamiesten. Sekä virkamiehet että elinkeinotoimijat kaipasivat heidän panostaan yhteistyössä, mutta olivat myös sitä mieltä, että luottamushenkilöiden tulee säilyttää sopiva etäisyys elinkeinoelämän toimijoihin. Myös haastatellut luottamushenkilöt kokivat keskustan kehittämiseen osallistumisen haastavana, koska siinä ollaan läheisessä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän kanssa.

Keskustan yrittäjät, varsinkin isoimmat toimijat, saattavat olla poliittisesti oikeistoa. Haasteena on se, miten me pystymme objektiivisesti toimimaan niin, että ymmärrämme toistemme edun, tavoitteet ja henkilökohtaiset intressit, mutta samalla myös ymmärrämme, mitkä

niistä ovat yhteisiä ja millä tavalla niihin voidaan yhdessä vaikuttaa. (Luottamushenkilö)

Lahden suurimmat puolueet ovat Kokoomus ja SDP. Haastateltavien mukaan luottamushenkilöiden kantoja eri asioihin oli vaikea ennustaa, sillä ne vaihtelivat paljon jopa puolueiden sisällä ja perustuivat enemmän luottamushenkilöiden henkilökohtaisiin suhteisiin kuin puoluepoliittisiin päämääriin. Luottamushenkilöt kuuntelivat herkällä korvalla kannattajiaan, kuten yrittäjiä ja kiinteistönomistajia. Haastateltavat arvelivat, että tämä johti ennakoimattomaan ja resursseja tuhlaavaan päätöksentekoon. Toisin kuin Laineen ja Peltosen (2003) tai Nevalaisen (2004a & b) regiimitutkimuksissa, Lahden keskustan kehittämisessä ei ole selkeitä puoluepoliittisia linjoja.

Siellä on tällainen kyllä- ja ei-liike. Eikä se kulje puolueiden välissä vaan puolueiden läpi. En halua vähätellä näiden ihmisten kielteisen kannan perusteluja, mutta aika usein kielteiselle kannalle taipuvat samat ihmiset, kun puhutaan keskustan kehittämisestä. (Luottamushenkilö)

Kiinteistönomistajat kertoivat olevansa säännöllisesti yhteydessä kaupungin tekniseen toimeen ja tapaavansa myös kahden kesken kaupungin johtoa. Haastateltavat pitivät etenkin Sokos-tavaratalon omistavaa Osuuskauppa Hämeenmaata keskeisenä toimijana johtuen sen keskustassa omistamasta kiinteistönpinta-alasta. Haastatellut luottamushenkilöt ja virkamiehet suhtautuivat kiinteistönomistajiin ja yrittäjiin itsestäänselvinä yhteistyökumppaneina, sillä heidän mukaansa ilman näiden tuomaa pääomaa ei olisi elävää ja viihtyisää keskustaa. Heidän mielestään kiinteistönomistajien mielipiteiden tulisi vaikuttaa keskustan suunnitteluun suhteessa niiden omistamaan kiinteistönpinta-alaan.

Lahdessa toimii keskustan yrittäjien asiaa ajava Keskustaehyitys ry, jota rahoittavat kaupunki ja jäsenyritykset. Sen hallituksen jäsenet ovat yrittäjiä ja kiinteistönomistajia, ja lisäksi hallituksessa on yksi kaupungin edustaja. Myös tutkimusta varten haastatellut kiinteistönomistajat ovat sen toiminnassa mukana. Haastateltujen perusteella Keskustaehyitys ry on profiloitunut etenkin kivijalkayrittäjien puolestapuhujana, mutta myös kaupungin virkamiesten ”jatkeena”, jonka tarkoituksena on neutraalina toimijana edistää kaupungin ja elinkeinotoimijoiden välistä vuorovaikutusta. Haastateltavat näkivät Keskustan ehyitys ry:n positiivisena toimijana paikallisen yhteistyön kannalta. Heidän mukaansa yhdistystä tarvitaan tuomaan kaupun-

ki ja yrittäjät saman pöydän ääreen keskustelemaan rakentavasti, eli eräänlaiseksi ”välittäjäksi” (ks. Stone 2005: 314).

Stonen mukaan toimijoiden alhaisen motivaation syynä voi olla myös kokemus siitä, ettei heitä oteta mukaan päätöksentekoon (2005: 315). Haastateltavat kuvailivat elinkeinotoimijoiden turhautuneen ja ”kynnistyneen”, kun suunnitelmat esitettiin heille melko valmiissa vaiheessa ja vuoropuhelua kaupungin kanssa oli vähän. Tähän on hiljattain tullut parannusta. Lahdessa on käytetty erilaisia tapoja järjestää paikalliselle elinkeinoelämälle suunnattuja tiedotus- ja vuorovaikutustilaisuuksia. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että vuosina 2013 ja 2014 järjestetyt keskustan kehittämisen työpajat, joissa keskusteltiin pienryhmissä, olivat parempi yhteistyön muoto kuin laajan osallistujajoukon tapaamiset, joissa esiteltiin keskustan suunnitelmia.

Mossberger ja Stoker (1994, 2001) sekä Stone (1989, 2005) ovat todenneet, että paikallinen yhteistyö ja koheesio saavuttaminen suhteessa tiettyyn asiaan vaatii aktiivista työtä ja ”mahdollisuuksien ikkunoita”. Haastateltavien puheista kävi selväksi, että yhteistyö vaatii suunnan ja yhteisen agendan, joka ilmenee vain, jos jotain konkreettista ollaan tekemässä ja elinkeinotoimijat pääsevät osallistumaan suunnitteluun varhaisessa vaiheessa. Varsinaista yhteistyötä Lahdessa alkoi tapahtua, kun toriparkkia alettiin rakentaa. Tämä valoi toimijoihin uskoa siihen, että osallistuminen kannattaa ja että muutkin hankkeet alkaisivat edetä.

Keskustaehytys ry:n rooli on kasvanut ja muuttunut itsenäisemmäksi niiden kahden vuoden aikana, jona tutkimusta on tehty. Keskustan kehittämisen hankkeiden, kuten toriparkin rakentaminen ja Aleksanterinkadun suunnittelun käynnistyminen, sekä henkilönvaihdokset yhdistyksessä ovat laajentaneet ja muuttaneet sen roolia. Keskustaehytys ry on parantanut paikallista yhteistyötä ja ilmapiiriä, mutta siitä on myös tullut keskeisemmin yrittäjien ja kiinteistönomistajien kannan lobbaja. Yhdistys ei kuitenkaan ole julkishallinnollisella mandaatilla toimiva tai vaaleilla valittu edustustaho vaan tietyn, jäseniltään melko rajatun toimijaryhmän edunvalvoja (yhdistyksellä oli vuoden 2014 alussa 63 jäsentä (Lahden Keskustaehytys ry:n kotisivut 2015). Kaupungilla on rahoittajana sananvaltaa yhdistyksen toimintaan, mutta toiminnan sisällöstä päättää haastattelujen perusteella paljolti yhdistys jäsenineen. Keskustaehytys ry antaa kaupungille myös legitimiin tavan olla yhteistyössä elinkeinotoimijoihin: kun virkamiesten ja elinkeinotoimijoiden välissä on yhdistys, ei kau-

punkia voida syyttää liian läheisistä suhteista yrittäjiin tai kiinteistönomistajiin. Kaupungin ja yhdistyksen tiivis yhteistyö saa miettimään, annetaanko rajatulle elinkeinotoimijaryhmälle liian suuri valta suhteessa niihin vaikutusmahdollisuuksiin, joita muilla ”resurssiköyhemmillä” yhdistyksillä ja järjestäytymättömillä kaupunkilaisilla on.

Kuten aiemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, Lahden elinkeinoelämän ja kilpailukyvyyn kehittämiseen liittyvät toimijat vaikuttavat olevan hajallaan (ks. esim. Ache *et al.* 2008; Kanninen & Ylä-Anttila 2011). Seudullisten kehittämissyhtiö Ladec Oy:n ja markkinointiyhtiö Lahti Region Oy:n roolit keskustan kehittämisessä ovat epäselvät. Osa haastateltavista painotti, että Ladec tekee seudullista elinkeinoelämän ja Lahti Region maakunnallista matkailun ja asumisen kehittämistyötä, eivätkä ne tämän vuoksi ota osaa paikalliseen keskustan kehittämiseen. Eräs kiinteistönomistaja tosin koki Lahti Regionin markkinointityön tärkeäksi liiketoiminnalleen. Toiset haastateltavat taas pitivät Ladecia olennaisena toimijana keskustan kehittämisessä ja ihmettelivät sen poissaoloa. Vaikka haastateltu Ladecin edustaja ja muut haastateltavat eivät pitäneet yhtiön toimintaa suoraan keskustaan liittyvänä, keskusta on kuitenkin tärkeä osa koko seudun kokonaisuutta, jonne elinkeinoyhtiö pyrkii houkuttelemaan yrityksiä, sijoittajia ja muita toimijoita. Ottaen huomioon kaupungin ja yhtiöiden yhteiset intressit, on yllättävää, etteivät ne ole tiivimmin integroituneet keskustan kehittämisen yhteistyöhön.

Julkisen, yksityisen ja poliittisen rajanvedot

Haastatellut virkamiehet ja luottamushenkilöt näkivät yhteistyön elinkeinotoimijoiden kanssa välttämättömänä, kun on kyse yhdyskuntasuunnittelusta ja kyseessä on kaupungin keskusta.

On todella paljon asioita, joista kaupunki voi päättää ja totentaa ne yksin. Ne liittyvät suurelta osin kaupungin palvelutuotantoon. Fyysisen ympäristön suunnittelu vaatii meiltä enemmän tasapainoilua. Ainoa mitä voidaan tehdä ihan yksinään, ovat kaavat ja katujen rakentaminen. Sellainen kaupunki, jossa ei sen lisäksi tapahdu mitään, on kovin tyhjä. (Johtava virkamies)

Haastatellut virkamiehet ja luottamushenkilöt olivat kuitenkin näkemyksiltään jakautuneita sen suhteen, miten paljon ja minkälaista julkis-yksityistä yhteistyötä kaupungin tulisi tehdä ja onko kaupungin rooli olla kehitystä ohjaavana vai yksityisen sektorin mahdollistajana keskustassa? Haastateltujen virka-

miesten ja luottamushenkilöiden puheissa tuli esille pyrkimys yrityskeskeisempään kehittämiseen ja kasvutavoitteiseen hallintatapaan, mutta myös pitäytyminen palveluiden ja puitteiden tuottajana sekaantumatta liikaa elinkeinoelämän toimiin.

Meidän maankäyttöprojektit nähdään ensisijaisesti liikennesuunnitteluna ja sen jälkeen maankäyttökysymyksenä, mutta niitä ei nähdä elinkeinopolitiikkana, vaikka hyvin voitaisiin. (Johtava virkamies)

Kaupungin tehtävänä on vain luoda puitteet yrityksille, mutta emme voi tehdä. (Suunnittelija)

Emme voi sanoa kiinteistönomistajalle tai yritykselle, että kuulkaas nyt teette tällaisen jutun. Mahdollisuuksien avaruus ei ole niin suuri, että voitaisiin Helsingin tapaan lähteä rajoittamaan tai sanelemaan. Siinä täytyy sovittaa yhteen se kehitysorientoitunut kaupunkirooli- ja viranomaisrooli. (Johtava virkamies)

Lahden keskustan kehittämisen prosessi eroaa esimerkiksi Nevalaisen tutkimasta Joensuu keskustan kehittämisen yhteistyöstä, sillä Lahden 2012–2014 esillä olleet suunnittelu- ja maankäyttöhankkeet ovat olleet haastateltavien mukaan voimakkaasti kaupungin, eivätkä paikallisen elinkeinoelämän ajamia hankkeita (Nevalainen 2004a: 19). Vaikka Lahden keskustaa kehitetään yhteistyössä elinkeinotoimijoiden kanssa, kaupunki on prosessin *primus motor*.

Haastateltavien mukaan kaupunkia vaivaa puoluepoliittisen hajanaisuuden ohella poliittisen johtajuuden puute, mikä näkyi muun muassa yhden äänen enemmistöpäätöksinä keskustan kehittämistä koskevilla hankkeilla ja siinä, ettei kukaan johda keskustan kehittämistä poliittisella tasolla. Oli yllättävää, että strategiasa ja yleiskaavassa kuvailtu ”Lahti ympäristökaupunkina” tuli niin vähän esille haastatteluissa, sillä teema tuntuu linkittyvän selkeästi keskustan uudistamiseen. Muotoilu, joka on myös kaupungin keskeinen kehittämisteema ja paikallinen osaamisalue (ks. *Lahden kaupungin strategia 2025* 2013; *Lahden Yleiskaavan tavoitteet 2025* 2013), loisti myös poissaolollaan keskusteluissa. Keskustan kehittäminen näyttäytyi nykyisen elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksien ylläpitämisenä ja parantamisena, eikä tulevaisuuteen katsovana strategisena kehittämisenä.

Kohti vahvempaa paikallisidentiteettiä?

Teollisuudelle ja yrittäjyydelle perustunutta paikallisidentiteettiä ei ole vielä pystytty uudistamaan, mikä nakertaa keskustan kehittämisen yhteishen-

keä (Stoker & Mossberger 1994: 205). Keskusteluissa ilmeni, että paikallisten toimijoiden mielestä Lahdelta puuttuu vahva paikallisidentiteetti, joka antaisi kehittämiselle henkisen pohjan. Identiteetin heikkouden syinä pidettiin teollisuuskaupungin juurettomuutta ja siihen liittyvän henkisen, kulttuurisen ja taloudellisen pääoman puuttumista. Teollisuuskaupungin identiteettiä ei nähty positivisessa valossa. Identiteettiä vahvistavina tekijöinä nähtiin yrittäjähenkisyys, urbaanin ja luonnonläheisen elämäntavan yhdistelmä sekä urheilukaupungin maine.

Me olemme sellaisesta vanhasta, teollisesta savupöppö-kaupungista muuttumassa johonkin, mutta muutos ei ole vielä valmis. (Luottamushenkilö)

1960-luvun nousukausiajattelu ja sen ajan henki näkyy vielä taustalla Labdessa. Siinä on sellaista optimismia ja dynaamista ja aktiivisuutta, ettei olla laistuneita. Labdella on erilainen benkinen ilmapiiri, koska se on urheilijoiden ja liikemiesten kaupunki. (Suunnittelija)

Toimijoilla ei ollut yhteistä näkemystä siitä, miten Lahden identiteettiä vahvistettaisiin. He painottivat rohkeiden ratkaisujen ja riskinoton tärkeyttä, mutta myös sitä, että identiteetin ja ulospäin näkyvän imagon tulisi kehittyä aidosti sisältäpäin eikä päälle liimaten. Kuten aiemmissa tutkimuksissa on selvinnyt, haastateltavat uskoivat Lahden pärjäävän kaupunkien välisessä kilpailussa etupäässä sijaintinsa ansiosta (Ache *et al.* 2008; Kanninen & Ylä-Anttila 2011). Läheisyys Helsinkiin antoi uskoa kaupungin kasvulle, ensisijaisesti asuinpaikkana.

Lahden asema kansallisessa kaupunkiverkostossa eräänlaisena ”keskivertona” vaikuttaa yhteistyöhön ja keskustan kehittämiseen. Keskikokoisella kaupungilla, jolla ei ole merkittävää pitkälle erikoistunutta kaupallisen tai teknologian alan keskittymää, mutta jonka strateginen sijainti nostaa sen kilpailuasemaa, on hajautunut kehittämisideologia: Lahti pyrkii kilpailemaan suurten kaupunkien kanssa, mutta sen sijainti Helsingin läheisyydessä turvaa kaupungin tulevaisuutta sen verran, ettei kehittämistoimenpiteille nähdä välttämättä tarvetta (Ache *et al.* 2008).

Yhteisen agendan muodostuminen

Lahden keskustan kehittämisen yhteistyössä näkyi keskeisesti kasvun ideologia. Haastatellut toimijat kokivat kilpailukyvyyn kasvattamisen ensisijaisen

tärkeänä asiana, mutta keinojen suhteen oli jakauduttu kahteen eri koalitioon: yhdellä puolella on kävelykeskustaa kannattava, uudistushakuinen, poliittisesti vihertävä ”kehittämiskoalitio” ja toisella kävelykeskustaa vastustava, *status quo* -tilaan pyrkivä oikeistolaisempi ”yrittäjäkoalitio”. Molemmilla puolilla on luottamushenkilöitä samoista puolue-ryhmistä: jako kahteen ryhmään perustuu enemminkin toimijoiden omiin suhteisiin kuin luottamushenkilön tai puolueen poliittisiin kantoihin.

Kaupungin johtavat virkamiehet, suunnittelijat ja osa luottamushenkilöistä lukeutuu kävelykeskustaa kannattavaan koalitioon, joka on tunnuspiirteitään symbolinen regimi (Stoker & Mossberger 1994: 201). Kyseinen ryhmittymä pyrkii uudistamaan keskustan fyysistä ilmettä ja sen avulla myös koko kaupungin imagoa houkuttelevammaksi sijoittajille, asukkaille ja matkailijoille. Kehittämiskoalition toimijoita motivoi muutos teollisuuskaupungista joksikin muuksi ja sen seurauksena tapahtuva kaupungin ja kilpailukyyn kasvun. Symboliselle regimille tyypillistä tunteisiin vetoavaa poliittista ilmaisuja tai symboliikkaa ei esiintynyt haastatteluisissa. Kehittämiskoalitio havitteli yhteistä tahtotilaa toimijoiden kesken käytännöllisemmin, yhteistyöhön osallistumisen hyötyjä epäuskoisille perustellen. Tällainen hyötyjen ja kannustimien käyttö on instrumentaalisille regimeille tyypillistä. Symboliselle regimille tyypillisesti koalitiossa on kilpailevia intressejä, mutta sen toimijoita yhdistää kaupungin kasvun ja kilpailukyyn tavoittelu. Kehittämiskoalitio on avoin uusille toimijoille, sillä se tarvitsee kaiken mahdollisen tuen toteuttaakseen keskustan kävelypainotteisen uudistuksen ja sitä kautta kaupungin imagon muutoksen.

Yrittäjäkoalitio muistuttaa eniten orgaanista, *status quo* -tilaa kannattavaa regimiä. Sen tavoitteena on pitää keskustan liikennetkaisuut ja vanhat valtasuhteet ennallaan. Koalitiioon kuuluu keskustan yrittäjiä, kiinteistönomistajia ja luottamushenkilöitä. Koalitio lobbaa omia taloudellisia intressejään luottamushenkilöiden ja Keskustaeheytyksen ry:n kautta. Tätä ryhmittymää motivoi paikallinen riippuvuus, eli keskustaan tehdyt investoinnit: toimijat ovat huolissaan keskustan liikennetkaisuuden muutoksista, joilla on suoria vaikutuksia heidän investointiensä tuottavuuteen. Yrittäjäkoalition näkökulmasta muutos on lähtökohtaisesti negatiivista, sillä he ovat maksimoineet investointiensä tuoton *nykyisten* liikennetkaisuuden mukaisesti. Yrittäjäkoalition luottamushenkilöt puolestaan kuuntelevat yrittäjiä ja kiinteistönomistajia, sillä he haluavat pysyä hyvissä väleissä elinkeinotoimijoiden kanssa ja pitää koalition tiiviinä. Koalition

yhteinen tahtotila perustuu vallitsevien olosuhteiden ylläpitämiselle. Yrittäjäkoalitio on suljettu: keskustan liikennelinjauksista eri tavoin ajattelevia ei katsota hyvällä eikä uusia toimijoita tarvita, sillä koalitio sisältää jo suurimmat paikalliset taloudelliset resurssit omaavat toimijat.

Paikallistalouden kasvun ja kilpailukyyn parantaminen on ollut vastakkaisia koalitioita yhdistävä agenda. Paikallisten toimijoiden vastakkaiset näkemykset, uskomukset ja arvot eivät ole estäneet konsensuksen muodostumista. Jotta kehittämiskoalition tavoitteet kävelypainotteisesta keskustasta toteutuisivat, heidän on täytynyt mobilisoida siihen tarvittavat toimijat ja resurssit (Stoker 1997: 61). Lahdessa tämä on tapahtunut niin, että kehittämiskoalitiioon kuuluvat virkamiehet ja luottamushenkilöt ovat osallistaneet yrityksiä ja kiinteistönomistajia suuremmin ja aikaisemmassa vaiheessa keskustan kehittämiseen, jotta valituksilta välttyttäisiin myöhäisemmässä vaiheessa. Keskustaeheytyksen ry on näytellyt tässä välittäjän roolia (Stone 2005: 314) tuoden paikallishallinnon ja elinkeinotoimijain yhteen. Lahden keskustan kehittämisen toimijoiden fokus kasvuun, kilpailukyyn ja elinkeinotoimijoihin edustaa symbolista regimiä, mutta toisin kuin pohjoisamerikkalaisissa regimeissa, sitä johtavat virkamiehet, joiden ”löysässä lie’assa” elinkeinotoimijat ovat.

Kehittämiskoalition tavoittelema kaupungin imagon muutos vaatisi paikallisen ideologian uudistamista (Stoker & Mossberger 1994: 201; Hynynen 2000: 68). Tässä kehittämiskoalitio ei ole onnistunut. Se ei ole pystynyt linkittämään keskustan hankkeita ympäristökaupungin strategiaan tai muuhun ”suurempaan tarkoitukseen” (esim. Stone 2005: 318), johon vastakoalitio voisi yhtyä. Regimin yhteisen tahtotilan muodostaminen on jäänyt käytännön ratkaisuista kiistelemisen tasolle instrumentaalisen regimin tapaan. Ideologian ja imagon uudistamista voisivat vauhdittaa seudulliset markkinointi- ja kehittämisyritykset sekä vahvempi poliittinen johtajuus, jotka ovat jääneet kehittämisessä syrjään. Virkamiesten vaikutusvalta ei yksin riitä strategian jalkauttamiseen tai yhteisen tahtotilan saavuttamiseen. Siihen tarvittaisiin poliitikkoja, jotka ovat jääneet taka-alalle poliittikkaprosessissa.

Tutkimuksen perusteella kaupunkitilan tuottamisen valta on kaupungilla ja ensisijaisesti virkamiehillä johtuen heidän tekemästään mittavasta valmistelu- ja asiantuntijatyöstä, ja poliitikkojen heille luovuttamasta vaikutusvallasta. Keskustan elinkeinotoimijoiden varhainen osallistaminen keskustan suunnitteluun lisää heidän vaikutusvaltansa kokonaisuudessaan ja myös suhteessa asukkai-

siin. Julkinen ja yksityinen sektori ovat kuitenkin selkeästi erillään toisistaan Lahdessa. Keskustan kehittämisen paikallinen hallinta on ideologialtaan yrittäjälähtöistä entrepreneurialismia ja markkinavoimajohtoista uusliberalismia (esim. Harvey 2008; Sager 2011: 154), mutta käytännöllitään virkamiesjohtoista uusmanagerialismia, jossa kaupunkia johdetaan samalla tavalla kuin yritysorganisaatiota (Christensen & Lægread 2011).

Hallinnon verkostoteorioissa tunnustetaan politiikan ”laajentuminen”, jolloin politiikkaprosessi voi ilmaantua toiminnan kautta missä vain luottamushenkilöiden kokouksista kansalaisjärjestön ”varjokaavaan”. Poliitiikan verkostoitumista onkin ihannoitu suoran tai osallistuvan demokratian esinmarssina (esim. Häikiö 2005; Boelens 2010; Blanco 2013). Tämä on kuitenkin huolestuttavaa edustuksellisen demokratian kannalta: jos erilaiset intressiryhmät, kuten yrittäjät ja kiinteistönomistajat, suunnittelevat virkamiesten kanssa keskustaa ja poliitikot hyväksyvät nämä suunnitelmat jaa/ei-äänestyksellä, mikä rooli vaaleilla ja kansalaisten äänellä silloin on kaupunkipolitiikassa? Jos poliitikojen rooli on näin passiivinen, politiikkaprosessin demokraattisuus ja legitimitetti kyseenalaistuu.

Osallistamista edustuksellisen demokratian kustannuksella?

Toisin kuin pohjoisamerikkalaiseen kontekstiin pohjautuvassa regimiteoriassa oletetaan, virkamiehet ovat poliitikkojen sijaan keskeisiä toimijoita Lahden keskustan kehittämisessä (Stoker & Mossberger 1994: 198). Heidän lisäksi yrittäjät ja kiinteistönomistajat nousivat merkittävään rooliin Keskustaeheytyksen ry:n avulla. Luottamushenkilöt vaikuttivat jäävän taustalle luovuttaen vastuun ja vallan virkamiehille. Lahden keskustan kehittämisessä on tunnistettavissa kaksi vastakkaista koalitiota, keskustan kehittämistä kävely- pyöräily- ja joukkoliikennepainotteisemmaksi vastustava ”yrittäjäkoalitiio” ja kaupungin imagoa edellä mainitun liikkumisen keinoin uudistamaan pyrkivä ”kehittämiskoalitiio”. Molemmat koalitiot pyrkivät paikallistalouden kasvun edistämiseen, mutta se ei riitä yhtenäisen regimin perustaksi. Keskustan kehittäminen on ollut vaikeaa, koska vastakoalitiioilla ei ole yhteistä ideologista perustaa, jolla lisätään kaupungin kilpailukykyä ja muutetaan kaupungin imagoa. Ideologista perustaa tulisi etsiä esimerkiksi paikallisesta identiteetistä, ”me”-hengestä.

Lahden keskustassa, jossa ei ole merkittäviä asukasyhdistyksiä, kansalaisten ääni saattaa painaa yhä vähemmän, jos yritysten ja kiinteistönomistajien kanssa tehdään suoraan tiivistä suunnitteluyhteistyö-

tä. Vaikka kansalaisille on järjestetty kuulemistilaisuuksia ja työpajoja, ei ole varmuutta siitä, että niissä kerätty tietomassa menee suunnittelijoiden ja virkamiesten kautta päätöksentekijöille yhtä tehokkaasti kuin järjestäytyneiden elinkeinotoimijoiden. Keskustan elinkeinotoimijoiden pienen määrän vuoksi virkamiesten ja suunnittelijoiden on helpompi asioida heidän kuin kaupunkilaisten kanssa, koska kaupunkilaiset eivät ole järjestäytyneitä ja he ovat määrältään hallitsematon kokonaisuus.

Suomessa on tarpeen puhua osallistavan suunnittelun ja edustuksellisen demokratian suhteesta. Kaikkia asianosaisia ei koskaan voi osallistaa heidän ”osallisuusarvonsa” mukaan. Osallisuus on aina vinoutunutta. Aina on olemassa vaara, että tahot, joilla ei ole merkittäviä institutionaalisia tai taloudellisia resursseja, unohdetaan. Suunnittelujärjestelmä, joka osallistaa tapauskohtaisesti tiettyjä tahoja riskeeraa myös legitimitettinsä. Kun suunnittelu tapahtuu epävirallisissa käytännöissä tiettyjen osallisten ryhmien kanssa, se ei ole enää avointa, läpinäkyvää, saatikka tasapuolista. Edustuksellisen demokratian tulisi ensisijaisesti turvata demokraattinen suunnittelu ja päätöksenteko. Osallisuus ei voi korvata sitä.

Siitä huolimatta, että Lahden keskustan kehittämisen ympärille ei ole kehittynyt yhtenäistä business- ja politiikkoeliitin muodostamaa regimiä vaan kaksi vastakkaista koalitiota, regimiteoria sopi Lahden keskustan kehittämisen politiikkaprosessin tutkimiseen hyvin. Teoria antoi tarpeellisen kehikon toimijoiden suhteiden ja dynamiikan tutkimukselle. Regimiteorian anti on juuri keskittyminen toimijoiden välisiin rooleihin ja suhteisiin, joiden kautta on mahdollista jäljittää kaupunkipolitiikan sisäinen prosessi sekä paikalliset poliittiset ja taloudelliset valtasuhteet. Haasteena onkin kehittää eurooppalaiseen kontekstiin keskittyvä regimiteoria, joka ei ota pohjoisamerikkalaisille kaupungeille tyypillistä politiikkojen ja business-eliitin koalitiota annettuna. Tämänlainen tulkinallinen kehikko mahdollistaisi eurooppalaisten kaupunkipolitiikkojen tunnistamisen ja vertailun, sekä edustuksellisen demokratian ja osallistamisen suhteen tutkimisen.

Lähteet

- Ache, Peter, Jarenko, Karoliina, Kurunmäki, Kimmo, Nupponen, Terttu & Hanell, Tomas (2008). *Small and medium sized cities in Europe – Opportunity structures in the global metropolis system. Preparatory study on the possibilities to define development strategies for Lahti: Creating a distinct living and working environment.* YTK-TKK, Helsinki. 23.1.2015, [http://www.lahti.fi/www/bulletin.nsf/bydate/56D5773B78A874BBC225756900415526/\\$file/Lahti_osana_metropolia_200812Ache.pdf](http://www.lahti.fi/www/bulletin.nsf/bydate/56D5773B78A874BBC225756900415526/$file/Lahti_osana_metropolia_200812Ache.pdf).

- Ahokas, Anna-Maija, Hassinen, Esa, Keskiäho, Leena, Keskiäho Sane, Käyhly, Arja, Mäkeläinen, Jarmo & Teräväinen, Markku (2005). *Henkeisälpaava satavotiotus. Tarinoita Lahdesta*. Pesämunna, Tampere.
- Akkila, Iina (2013). Urbaani kivijalkakauppa Lahden keskustan elävöittäjänä? Teoksessa Ilmonen, Mervi (toim.) *Hyvät kaupat. Kirjalka ja ostari rakennemuutoksessa*. Aalto-yliopisto, Espoo, 91–121.
- Anttila, Olavi & Heinonen, Jouko (1980). *Lahden historia*. Lahden kaupunki, Lahti.
- Blanco, Ismael (2013). Analysing urban governance networks: Bringing the Regime theory back in. *Environment and Planning C*, 31, 276–291.
- Boelens, Luuk (2010). Theorizing practice and practicing theory: Outlines for an actor-relational-approach in planning. *Planning Theory* 9:1, 28–62.
- Christensen, Tom & Lægred, Per (2011, toim.). *The Ashgate research companion to new public management*. Ashgate, Farnham.
- Ehdotus Lahden kaupungin liikenteen kehittämiseksi* (1973). Lahden kaupunki, Lahti.
- Goldsmith, Mike & Larsen, Helge (2004). Local political leadership: Nordic style. *International Journal of Urban and Regional Research*, 28:1, 121–133.
- Hankonen, Johanna (1994). *Lähiöt ja tobokkuuden yhteiskunta. Suunnittelujärjestelmän läpinurto suomalaisten asuntoluuden rakentumisessa 1960-luvulla*. (Väitöskirja.) Otatieta, Espoo.
- Harvey, David (1989). From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism. *Geografiska Annaler, Series B, Human Geography*, 71:1, 3–17.
- Harvey, David (2008). *Unoliberalismin lyhyt historia*. Vastapaino, Tampere.
- Healey, Patsy (2006). *Collaborative planning. Shaping places in fragmented societies*. Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Hynynen, Ari (2000). *Yhdyskuntasuunnittelun paikallinen potentiaali*. Tampereen teknillinen korkeakoulu, Tampere.
- Häikiö, Liisa (2005). *Osallistumisen rajat. Valta-analyysi kestävän kehityksen suunnittelusta Tampereella*. (Väitöskirja.) Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Häikiö, Liisa & Leino, Helena (2014). Tulkitsevan politiikka-analyysin lähtökohdat. Teoksessa Häikiö, Liisa & Leino, Helena (toim.) *Tulkinnan mahti. Jobdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, 9–30.
- Kainulainen, Ilkka (2000). Regiimitheoria viitekehyksenä kaupungin hallinnan tutkimuksessa. *Hallinnon tutkimus* 3, 288–298.
- Kanninen, Vesa & Ylä-Anttila Kimmo (2011, toim.). *Monikeskussuuden monet todellisuudet*. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisu 1797–7665, Espoo. 23.1.2015. http://www.hare.vn.fi/upload/julkaisut/15733/4711_SETU_4-2011.pdf.
- Karisto, Antti (1984). Lahti – the Business City. *Yhteiskuntasuunnittelu* 4, 3–9.
- Keränen, Marja (2014). Onko politiikkaprosessi politiikkaa vai hallintoa? Teoksessa Häikiö, Liisa & Leino, Helena (toim.) *Tulkinnan mahti. Jobdatus tulkitsevaan politiikka-analyysiin*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, 33–55.
- Lahden kaupungin keskeistarvisio 2002* (2002). Lahden kaupunki, Lahti.
- Lahden kaupungin strategia 2025* (2013). 23.1.2015, [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/929701668024465BC2257B5C002329AE/\\$file/Lahden%20kaupungin%20strategia%202025%20p%C3%A4ivitys%202013.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/929701668024465BC2257B5C002329AE/$file/Lahden%20kaupungin%20strategia%202025%20p%C3%A4ivitys%202013.pdf).
- Lahden kaupunkisuunnitteluvirasto (1984). *Kaupunkirakenteen kehitys 1873–1983*. Lahden kaupungin painatuskeskus, Lahti.
- Lahden keskustan liikenne- ja ympäristösuunnitelma* (1988). Lahden kaupunki, Lahti.
- Lahden yleiskaavan tavoitteet 2025* (2013). 23.1.2015, [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/363A8A7DD2CDE08CC2257C28004018B2/\\$file/20131119_Tavoitteet_TELA_web.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/363A8A7DD2CDE08CC2257C28004018B2/$file/20131119_Tavoitteet_TELA_web.pdf).
- Laine, Markus, Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (2007). *Tapaustutkimuksen taito*. Gaudeamus, Helsinki.
- Laine, Markus & Peltonen, Lasse (2003). *Ympäristökäytännön ja asevelialkeli*. Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Leino, Helena (2006). *Kansalaisosallistuminen ja kaupunkisuunnittelun dynamiikka. Tutkimus Tampereen Vuoreksesta*. (Väitöskirja.) Tampereen yliopistopaino, Tampere.
- Logan, John R. & Molotch, Harvey L. (1987). *Urban fortunes: The political economy of place*. Berkeley, CA.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132. 23.1.2015, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>.
- Mossberger, Karen & Stoker, Gerry (2001). The evolution of urban regime theory: The challenge of conceptualization. *Urban Affairs Review*, 36:6, 810–835.
- Nevalainen, Jaana (2004a). Kaupungista puhumisen tavat valankäytön välineenä - julkista puhetta kaupunkikeskustan muutoksesta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 3–4, 13–29.
- Nevalainen, Jaana (2004b). *Tilapelin tiedonpolitiikat – Kampinpaino kaupunkikeskustan muutoksesta*. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Niiranen, Vuokko, Joensuu, Minna & Martikainen, Mika (2013). *Millä tiedolla kuntia johdetaan? Kunnallissalan kehittämissäätö*, Helsinki.
- Peltonen, Lasse (2004). Paikallisen hallintatavan polkuripppuvuus – Tampereen asevelialkeliin tie rintamalta regiimiksi. *Yhdyskuntasuunnittelu* 43:3–4, 30–41.
- Pierre, Jon (2014). Can urban regimes travel in time and space? Urban regime theory, urban governance theory, and comparative urban politics. *Urban Affairs Review* 50:6, 864–889.
- Pierre, Jon (1999). Models of urban governance: The institutional dimension of urban politics. *Urban Affairs Review* 34, 372–396.
- Pihlaja, Juhani (1991). *Lahden peruspääteet. Millainen kaupunki Lahti on?* Lahden kaupungin painatuskeskus, Lahti.
- Puustinen, Sari (2010). Asumisen arvot ja tavoitteet. Teoksessa Norvasuo, Markku (toim.) *Asutaan urbaanisti! Laadukkaan kaupunkiasumiseen yhteisellä kehittäelyllä*. URBA – tutkimushankkeen loppuraportti. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, B99, Aalto-yliopisto, TKK, Espoo, 305–348.
- Puustinen, Sari (2006). *Suomalainen kaavoittajaprofessio ja suunnittelun kommunikatiivinen käänne. Vuorovaikutukseen liittyvät ongelmat ja mahdollisuudet suurten kaupunkien kaavoittajien näkökulmasta*. Teknillinen korkeakoulu, Espoo.
- Sager, Tore (2011). Neo-liberal urban planning policies: A literature survey 1990–2010. *Progress in Planning* 76, 147–199.
- Savikuja, Jari (2003). *Jobdatus yhteiskuntapolitiikkaan*. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Stoker, Gerry (1997). Regime theory and urban politics. Teoksessa Judge, David, Stoker, Gerry, Wolman, Harold (toim.) *Theories of Urban Politics*. Sage Publications, London, 54–71.
- Stoker, Gerry & Mossberger, Karen (1994). Urban regime theory in comparative perspective. *Environment and Planning C* 12, 195–212.

- Stone, Clarence N. (1989). *Regime politics. Governing Atlanta 1946–1988*. University Press of Kansas, cop., Lawrence (KS).
- Stone, Clarence N. (1993). Urban regimes and the capacity to govern. *Journal of Urban Affairs* 15:1, 1–28.
- Stone, Clarence N. (2005). Looking back to look forward: Reflections on urban regime analysis. *Urban Affairs Review* 40:3, 309–341.

Muut lähteet:

- Lahden Keskustasehytys ry:n kotisivut. 23.1.2015, <http://www.lahticity.fi>
- Tilastokeskus, Väestörakenne-tietokanta. 20.1.2015, <http://stat.fi/tup/vaestorakenne/index.html>
- TILDA-tilastokanta. 26.1.2015, <http://www4.lahti.fi/verk-kotilastointi>